

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน กรณีศึกษา ชุมชนวัดท่าเกษม
ตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

**Participation in Solid Waste Management of the People : A Case Study of
"Wat Tha Kasem Community" Tha Kasem Sub-District, Mueang Sa Kaeo
District, Sa Kaeo Province, Thailand**

คณิต เรืองขจร, เฉลิมพงษ์ จันทรสุธา,
วุฒิวัฒน์ อนันต์พุฒิเมธ และ พีรพัฒน์ จันทรฉาย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
**Khanit Ruengkajhon, Chaloepong Jansukha,
Vutthiwat Ananphutthimet and Peerapat Chanchay**
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand
Corresponding Author, Email: vutthiwat@vru.ac.th

*****

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน : กรณีศึกษา "ชุมชนวัดท่าเกษม" เขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เขตเทศบาลตำบลท่าเกษมและศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว รูปแบบของการวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็นจำนวน 3 กลุ่ม คือ 1.กลุ่มผู้บริหาร เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลท่าเกษม จำนวน 11 คน 2. กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน โดยทั้งสองกลุ่มจัดเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ 3. กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม (ชุมชนวัดท่าเกษม) จำนวน 126 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลจากการศึกษา พบว่า เทศบาลตำบลท่าเกษมมีกระบวนการจัดการขยะที่ดีมีแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษ คือส่งเสริม สนับสนุน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องและผลการศึกษาการตอบแบบสอบถามของประชาชน เรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม (ชุมชนวัดท่าเกษม) พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจัดการขยะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.46$) รองลงมา คือ ด้านการรับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหา

---

* วันที่รับบทความ: 13 กรกฎาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 21 สิงหาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 24 กันยายน 2564

Received: July 13, 2021; Revised: August 21, 2021; Accepted: September 24, 2021

ปัญหาและสาเหตุอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.73$) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.21$) และอันดับสุดท้ายคือระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.14$) สรุปได้ว่า การจัดการมูลขยะฝอยของชุมชนเทศบาล ท่าเกษม มีกระบวนการและแนวทางแก้ไขปัญหามูลขยะฝอยที่ดีและเหมาะสม คือ ส่งเสริม สนับสนุน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม(ชุมชนวัดท่าเกษม) อยู่ในระดับปานกลาง และให้ความร่วมมือในการกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชนได้ดีอีกด้วย

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม; การจัดการขยะมูลฝอย; ชุมชนวัดท่าเกษม จังหวัดสระแก้ว

Abstracts

Subject research Participation in solid waste management of the people: a case study of "Wat Tha Kasem Community", Tha Kasem Subdistrict Municipality. Mueang Sa Kaeo District Sa Kaeo Province The objective is to the objective this study aimed to study solid waste management in the community. Tha Kasem Subdistrict Municipality and a study of participation in waste management of people in communities in Tha Kasem Subdistrict Municipality Mueang Sa Kaeo District Sa Kaeo Province The format of this research is a mixed one. A mixed method research the sample groups used in this study were divided into 3 groups: 1. Management group. 11 persons at Tha Kasem Subdistrict Municipality 2. A group of 5 community leaders. Both groups collected data by means of interviews. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. Data analysis was analyzed by descriptive statistical analysis including frequency, percentage, mean and standard deviation

The results of the study revealed that Tha Kasem Municipality has a good waste management process and has a solution to the solid waste problem, which is to promote, support and raise awareness and concern about environmental problems for the people to participate in the correct waste management. And the results of the public questionnaire study Participation in the management of solid waste of people in the community of Tha Kasem Subdistrict (Wat Tha Kasem Community) found that participation in waste management of people The overall picture is at a moderate level. It was found that the participation in waste management practices was at the highest level ($\bar{x}=4.46$), followed by the benefit from solving the community waste problem at a high level ($\bar{x}=4.43$). The involvement in finding problems and causes was moderate ($\bar{x}=3.73$), the participation in planning was moderate ($\bar{x}=3.21$), and lastly, the regulation and the law were moderate ($\bar{x}=3.2=3.21$)

It can be concluded that the waste management of the Tha Kasem Municipality community has a process and solution to the problem of solid waste that are good and appropriate, that is, promote, support and raise awareness and concern about environmental protection. And participation in waste management of people in the community of Tha Kasem Subdistrict Municipality (Wat Tha Kasem community) was at the moderate level. And cooperate in the disposal of solid waste in the community as well

Keywords: Participation; Solid Waste Management; Wat Tha Kasem Community Sa Kaeo Province

บทนำ

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของประชากรเกิดขึ้นอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุของการเกิด การตาย การย้ายถิ่น ที่เป็นปัจจัยส่งผลก่อให้เกิดทรัพยากรร้อยละห้าและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและด้วยการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้น มีกิจกรรมต่างๆเกิดขึ้นมากมายโดยกิจกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการอุปโภคบริโภคที่มีของเหลือและถูกทิ้งในรูปของขยะมูลฝอย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเศษอาหารที่เหลือจากการบริโภค ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นเหล่านี้หากปล่อยปละละเลยไม่ดำเนินการเก็บรวบรวมนำไปกำจัดอย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากจะทำให้ชุมชนขาดความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ยังส่งผลก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะปัญหาขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นปัญหาที่ทุกองค์กรเร่งให้การสนับสนุนส่งเสริมและแนะนำให้ประชาชนได้รู้จักประโยชน์จากขยะมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การคัดแยกก่อนทิ้ง การนำขยะมาใช้ใหม่ นอกจากนี้แล้วปัญหาขยะอินทรีย์ประเภทเศษอาหาร ซึ่งพบว่ามีเศษอาหารเป็นจำนวนมากที่เกิดขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจได้ โดยเฉพาะนำไปเลี้ยงสัตว์ แปรสภาพเป็นปุ๋ย แต่การดำเนินงานที่ผ่านมา เศษอาหารที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกวิธี ทำให้เป็นภาระของเทศบาลที่จะต้องเก็บขนไปสู่ระบบกำจัด ทำให้เสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก

ปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนในประเทศไทยเป็นปัญหาสำคัญและเรื้อรังมายาวนาน (Pollution Control Department, 2017 : 45) และปัญหาขยะได้ถูกยกมาเป็นวาระแห่งชาติ ในปี 2557 แต่ปริมาณขยะยังคงเพิ่มขึ้น มีบางพื้นที่เป็นต้นแบบตามบริบทของพื้นที่ แต่ขาดองค์ประกอบด้านการเรียนรู้และเสริมสร้างความเข้าใจในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งในสภาพปัจจุบัน พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่ต้นทางหรือการจัดการที่แหล่งกำเนิดหรือการทิ้งเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ประชาชน ครุฑเรือน ร้านค้า โรงเรียน สถานประกอบการ ต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง โดยมีสภาพปัญหาที่ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัย ได้แก่ ไม่มีการคัดแยกขยะประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ ขาดความต่อเนื่องในการสร้างจิตสำนึกและประชากรแฝงไม่ให้ความร่วมมือ (National Research Council of Thailand, 2012 : 5) ในส่วนของการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่กลางทางและปลายทางหรือการจัดการที่การเก็บรวบรวมการขนส่งและการกำจัด ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ คือ พนักงานเก็บขยะ พนักงานขับรถขนขยะ มีการจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น พนักงานเจ้าหน้าที่ และผู้นำชุมชน สภาพปัญหาที่ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัย ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังมีระบบการเก็บรวบรวมที่ไม่ดี ไม่มีที่รองรับ ขาดบุคลากรและขาดรถ (Pahasing, & Polpuk 2018 : 132-142) ส่วนใหญ่มีวิธีการกำจัดไม่ถูกวิธีซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนขาดประสิทธิภาพส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพของผู้ประกอบการอาชีพที่เกี่ยวข้องกับขยะ และปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

ปัจจุบันในพื้นที่เทศบาลตำบลท่าเกษมเป็นชุมชนที่มีการเจริญเติบโต มีอัตราจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากในปัจจุบันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย ศูนย์ราชการ ห้างร้านต่างๆ หอพัก บ้านเช่า และมีประชากรแฝงเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก ปัญหาอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นก็คือขยะมูลฝอย รวมทั้งปัญหาของขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยตรงในเขตชุมชน ซึ่งทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการขยะและปลูกจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนแต่ละชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการขยะ เพื่อรองรับปัญหาขยะที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกวัน ดังนั้น ประชาชนควรตระหนักปัญหาขยะมูลฝอย สร้างจิตสำนึกให้แก่ตนเอง ให้รู้จักรับผิดชอบในการลดปริมาณขยะมูลฝอย คัดแยกขยะมูลฝอยและนำขยะมูลฝอยมาใช้ใหม่ ซึ่งเป็นความท้าทายในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชน ซึ่งขยะเหล่านั้นอาจไปสร้างผลกระทบทางสังคม และสิ่งแวดล้อม มากเกินไป สะสมจนเกิดปัญหาโลกร้อนตามมา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมในชุมชน มีปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนให้เกิดการจัดการขยะในครัวเรือนและชุมชน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคใดบ้างที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมดังกล่าว มีความรู้ความเข้าใจและมีพฤติกรรมการจัดการขยะที่ถูกต้อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชน เขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ดำเนินการวิจัย ได้แก่ ประชากรที่อาศัยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองจังหวัดสระแก้ว กำหนดตัวอย่างตามความเหมาะสมของชุมชน โดยกำหนดเลือก “ชุมชนวัดท่าเกษม” มีประชากร จำนวน 1,403 คน โดยแบ่งเป็นจำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มข้าราชการเจ้าหน้าที่เทศบาล กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มประชากรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทน

1. กลุ่มข้าราชการเจ้าหน้าที่ จำนวน 11 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ข้าราชการเจ้าหน้าที่ของเทศบาล จัดเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

2. ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนกรุงเทพฯ ผู้นำชุมชนตลาดท่าเกษม ผู้นำชุมชนวัดท่าเกษม ผู้นำชุมชนเฉลิมพระเกียรติ ผู้นำชุมชนหัวกุ่มแจ โดยจัดเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

3. ประชาชนชุมชนวัดท่าเกษม จำนวน 126 คน เป็นประชาชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน จัดเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งกำหนดตัวอย่างที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นตามโอกาสทางสถิติ แบบกลุ่มตัวอย่างสำรวจแบบเจาะจง (Purposive Sample)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกข้อมูลพื้นฐานเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว และแบบสอบถาม (Questionnaire) ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชน เขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว แบบสอบถามการศึกษาข้อมูลเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

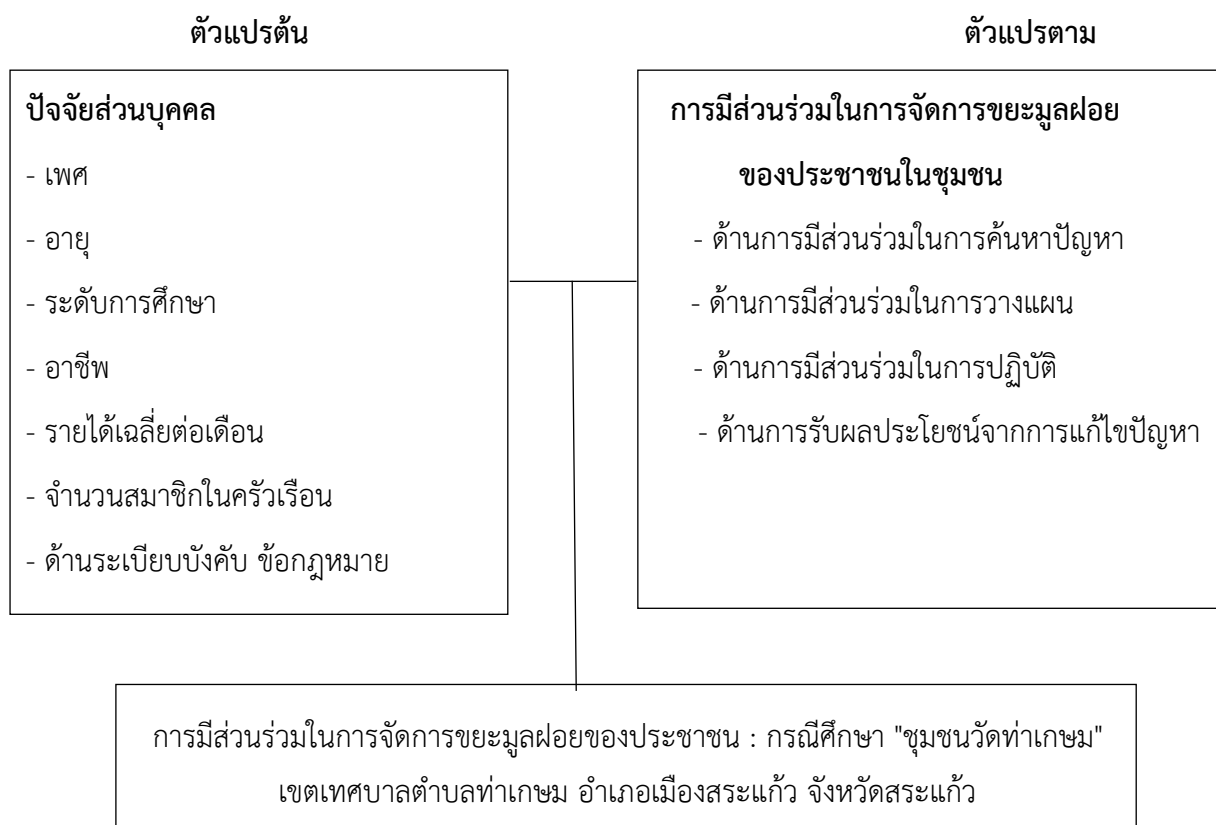
การวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นการตรวจสอบรายการค่าสถิติพื้นฐานที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ร้อยละ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ยคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์จะใช้วิธีการวิเคราะห์ (Documentary Research) โดยการวิเคราะห์เชิงอธิบาย (Explanatory Analysis) ซึ่งอาศัยข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ประกอบกัน นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่หาความเชื่อมโยงเพื่อทดสอบปัจจัยด้านความเข้าใจ ความตระหนักและการรับรู้ข่าวสารที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษมด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ	ระดับการมีส่วนร่วม						$\bar{X}$	SD.	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคย			
1. ท่านเข้าร่วมและประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการ	9	34	48	11	4	20	3.79	1.47	ปานกลาง

จัดการขยะมูลฝอย ของชุมชนร่วมกับ เทศบาลตำบลท่า เกษม									
2. ท่านมีส่วนร่วม วิเคราะห์ปัญหา และความต้องการ ของประชาชนใน ชุมชนเองจัดทำ โครงการ/กิจกรรม การจัดการขยะมูล ฝอย	5	33	49	12	4	23	3.63	1.47	ปานกลาง
3. ท่านมีส่วนร่วม ในการจัดลำดับ ความสำคัญของ ความต้องการแก้ไข ปัญหาขยะของ ชุมชนร่วมกับ เทศบาลตำบลท่า เกษม	7	33	53	10	3	20	3.77	1.43	ปานกลาง
รวม							3.73	1.46	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมต่อการค้นหาปัญหาและสาเหตุโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.73$, $SD=1.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าเกษม ในการเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.79$, $SD=1.47$) ประชาชนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการแก้ไขปัญหามลพิษ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.77$, $SD=1.43$) และอันดับสุดท้ายคือ การมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.63$, $SD=1.47$)

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	ระดับการมีส่วนร่วม						$\bar{X}$	SD.	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคย			
1. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรของเทศบาลตำบลท่าเกษม	3	22	48	24	13	16	3.44	1.31	มาก
2. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบาย / มาตรการเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในชุมชน	3	21	50	25	8	19	3.44	1.33	มาก
3. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน/โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน	4	17	35	33	11	26	3.14	1.42	ปานกลาง

4. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน	4	19	41	26	9	27	3.22	1.45	ปานกลาง
5. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางเพื่อแก้ไขแหล่งทรัพยากรในชุมชนมาจัดการขยะมูลฝอย เช่น เสนอที่ดินเพื่อทิ้งขยะชุมชน	4	15	30	23	8	45	2.79	1.58	ปานกลาง
รวม							3.21	1.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมต่อการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.21$, $SD=1.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าเกษม ในการจัดทำนโยบาย มาตรการเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.44$, $SD=1.33$) ประชาชนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมมาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.44$, $SD=1.31$) และอันดับสุดท้ายคือ การมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางเพื่อแก้ไขแหล่งทรัพยากรในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.79$, $SD=1.58$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม ด้านการ
รับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาขยะชุมชน

ด้านการรับผลประโยชน์ จากการแก้ไขปัญหา ขยะชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม						$\bar{X}$	SD.	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคย			
1. หลังจากมีการจัดการ ปัญหาขยะมูลฝอยของ เทศบาลตำบลท่าเกษม แล้วทำให้ท่านได้รับ ประโยชน์ และความ สะดวกสบายในการดูแล เรื่องสภาวะแวดล้อมของ ชุมชนมีความสะอาด งาม ตา ไม่มีปัญหากลิ่นการเผา ขยะ กลิ่นรบกวน ขยะอุด ตันท่อระบายน้ำ ตลอดจน ไม่ทำให้แม่น้ำลำคลองเน่า เหม็นต้นเงินเป็นต้น	33	35	41	8	1	8	4.53	1.31	มากที่สุด
2. เมื่อท่านมีการคัดแยก ขยะก่อนที่จะลงถังขยะ ประเภทต่างๆของเทศบาล ตำบลท่าเกษมแล้วทำให้ ท่านมีรายได้จากการขาย ขยะ รีไซเคิล เช่น ขวดน้ำ พลาสติก กระดาษ ขวด แก้วเป็นต้น	16	50	51	4	5	0	4.54	0.90	มากที่สุด
3. เมื่อท่านมีการคัดแยก ขยะก่อนที่จะลงถังขยะ	14	34	58	9	7	4	4.21	1.12	มาก

ประเภทต่างๆ ของเทศบาลตำบลท่าเกษมแล้วทำให้ท่านได้วัตถุดิบจากขยะมาใช้ประโยชน์ในการลดค่าใช้จ่ายหรือเพิ่มรายได้ให้ครอบครัวได้ เช่น นำมาทำปุ๋ย ทำแก๊สชีวภาพ ทำถ่าน ทำกระเป่า เป็นต้น									
รวม							4.43	1.13	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม ด้านการรับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาขยะชุมชน พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมต่อการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.43, SD = 1.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าเกษม ในด้านการคัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถังขยะประเภทต่างๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54, SD = 0.90$) ประชาชนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมมาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าเกษมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53, SD = 1.31$) และอันดับสุดท้ายคือการคัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถังขยะประเภทต่างๆ ในการลดค่าใช้จ่ายหรือเพิ่มรายได้ให้ครอบครัวได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21, SD = 1.12$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษมด้านระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย

ด้านระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย	ระดับการมีส่วนร่วม						$\bar{x}$	SD.	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคย			
1. ท่านมีส่วนร่วมในการตอบแบบประเมินผลการปฏิบัติงานพนักงานรักษา	12	22	31	18	19	24	3.35	1.62	ปานกลาง

ความสะอาดของ เทศบาล ตำบลท่าเกษม									
2. ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล การเก็บ ขนส่ง ลำเลียง และการกำจัดขยะ มูลฝอยของรถเก็บขยะ เทศบาลตำบลท่าเกษม.	7	23	16	31	21	28	3.0 5	1.56	ปาน กลาง
3. ท่านได้ร่วมแสดงความ คิดเห็นหรือเสนอแนะในการ จัดการขยะมูลฝอยให้ เทศบาลตำบล ท่า เกษมทราบ	9	23	34	12	19	29	3.2 4	1.64	ปาน กลาง
4. ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้ง ให้ เทศบาลตำบลท่าเกษม ทราบ เมื่อพบถังขยะชำรุด หรือไม่เพียงพอต่อการใช้ งาน	9	23	34	12	19	29	3.1 3	1.52	ปาน กลาง
5. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบรายได้จากการ จัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะมูล ฝอยของเทศบาลตำบลท่า เกษม	6	21	22	24	19	34	2.9 6	1.59	ปาน กลาง
รวม							3.1 4	1.58	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม ด้านระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมต่อการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.14$, $SD=1.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าเกษมในด้านการมีส่วนร่วมในการตอบแบบประเมินผลการปฏิบัติงานพนักงานรักษาความสะอาดของเทศบาลตำบลท่าเกษม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.35$, $SD=1.62$) ประชาชนให้ความสำคัญ

ในการมีส่วนร่วมมาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.24, SD=1.64$) และอันดับสุดท้ายคือ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.96, SD=1.59$) ตามลำดับ

ผลการวิจัย

การวิจัย การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน : กรณีศึกษา"ชุมชนวัดท่าเกษม" เขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว สามารถอธิบายตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ดังนี้ การจัดการมูลขยะของชุมชนเทศบาลท่าเกษม มีกระบวนการและแนวทางแก้ไขปัญหามูลขยะมูลฝอยที่ดีและเหมาะสม ถึงแม้จะยังมีวิธีการจัดการไม่ครบตามกระบวนการจัดการขยะ แต่ก็สามารถแก้ไขปัญหาได้ดี อีกทั้งยังมีการส่งเสริม สนับสนุน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน รวมถึงเสนอปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวมูลฝอย(จันทร์เพ็ญ แก้วแกมกาญจน์, 2552 : 76) ในฐานะที่ชุมชนเป็นผู้ที่มีความเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมป้องกันเฝ้าระวังปัญหามลพิษที่เกิดจากมูลฝอยชุมชน ทำให้ชุมชนมีแนวทางในการบริหารจัดการมูลฝอยของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหามูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชนทำให้ชุมชนน่าอยู่ (ธนภุต บวกขุนทด, 2553 : 34) จากการดำเนินงานดังกล่าวส่งผลให้ชุมชนเกิดความร่วมมือในกิจกรรมด้านต่างๆ ตามมา โดยผู้บริหารเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชน จะมีฐานะเป็นวิทยากรชุมชนในการขยายผลความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม(ชุมชนวัดท่าเกษม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจัดการขยะ อยู่ในระดับมากที่สุด ประชาชนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านการรับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหามูลขยะชุมชนอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และอันดับสุดท้ายคือระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย อยู่ในระดับ ปานกลาง (สุดจิตา สุวรรณะ, 2545 : 5) และให้ความร่วมมือในการกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชนได้ดีอีกด้วย

จากการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสในการลงพื้นที่และการสัมภาษณ์ ทำให้ได้เรียนรู้ถึงศักยภาพและการพัฒนาการของชุมชนทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจต่อการกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ซึ่งเมื่อพิจารณาการดำเนินงานของชุมชนเทศบาลตำบลท่าเกษม ชุมชนมีกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมหรือปลูกฝังการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยการร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับเทศบาลตำบลท่าเกษม บางชุมชนใช้โอกาสวัยสำคัญต่าง ๆ เช่นวันพ่อ วันแม่ มาช่วยกันทำความสะอาดร่วมกัน เกิดแหล่งเรียนรู้ใน

ชุมชนและคนในชุมชนมีคุณภาพและมีแนวร่วมเพิ่มมากขึ้น ชุมชนสามารถดำเนินการจัดการแบบพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น (ญานินี ทรัพย์ทอง, 2546 : 567) โดยการมีผู้นำที่เข้มแข็งและมาก ความสามารถซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการและชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถเรียนรู้และนำองค์ ความรู้ใหม่ที่เกิดจากประสบการณ์การทำงานร่วมกันไปใช้แก้ปัญหาอื่นๆได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. รณรงค์การปลูกจิตสำนึกให้แก่คนในชุมชนในเรื่องการจัดการขยะที่เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
2. เทศบาลตำบลท่าเกษมควรส่งเสริมให้มีความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยทุกชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เช่น การจัดตั้งกองทุนธนาคารขยะของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาสู่การจัดการอย่างยั่งยืน และควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะรวมถึงใช้วิธีการศึกษาที่
2. ควรศึกษาปัจจัยการพัฒนาด้านนวัตกรรมในด้านกระบวนการจัดการขยะและการใช้ระบบการนำกลับมาใช้

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์เพ็ญ แก้วแกมกาญจน์. (2552). แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลมะขามเมืองใหม่ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ญานินี ทรัพย์ทอง. (2546). การมีส่วนร่วมของนักเรียนและครูที่เข้าร่วมโครงการปลูกจิตสำนึกแยกขยะในเยาวชนเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ธนกฤต บวกขุนทด. (2553). รูปแบบการจัดการขยะชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. คลังปัญญา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สุดธิดา สุวรรณะ. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในชุมชนรัตนวิบูลย์และชุมชนไทยไฮเต็ล ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (วิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

- National Research Council of Thailand. (2012). *Research Strategy on Waste Management Issues in Community*. Bangkok: National Research Council of Thailand. (in Thai)
- Pollution Control Department. (2017). *Situation Report of Solid Waste of Thailand in 2016*. Bangkok: Pollution Control Department. (in Thai)
- Pahasing, S., & Polpuk, S. (2018). Administration of Solid Waste Collection of the Nongnae Subdistrict Administrative Organization in Phanom Sarakram District of Chachoengsao Province. *EAU Heritage Journal Social Science and Humanity*, 4 (1), 132-142.